

ਕੈਪਿਟਲ ਮਾਰਕੀਟ ਅਤੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਸੈਗਮੈਂਟਸ ਲਈ ਰਿਸਕ ਡਿਸਕਲੇਜ਼ਰ (ਜੇਖਮ ਖੋਲਣ ਵਾਲਾ) ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਇਕੁਇਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਸੈਗਮੈਂਟਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਤੇ ਜਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਇਕੁਇਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਸੈਗਮੈਂਟਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਭਵ ਸੰਘਟਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੜ੍ਹਣਾ ਹੈ।

ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ/SEBI ਇਸ ਡਿਸਕਲੇਜ਼ਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਬੰਧੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ, ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਦਰੁਸਤੀ ਬਾਰੇ ਇਕੱਲੇ ਜਾਂ ਜੁੜਵੇਂ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ/SEBI ਨੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੈਗਮੈਂਟਸ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਜਾਂ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਬਿਆਨ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੇਖਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੋਲਦਾ।

ਸ਼ਾਮਲ ਜੇਖਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ ਉਸ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਜੇਖਮ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਉਘਾੜ ਦੀ ਕੀ ਹੱਦ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਪਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਕੁਇਟੀ ਸ਼ੇਅਰਸ, ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਜਾਂ ਹੀਰ ਇਨਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੇਖਮ ਦੇ ਭਿੰਨਨ ਐਲੀਮੈਂਟ ਹਨ, ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਯੋਗ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸੀਮਿਤ ਸ੍ਰੋਤ/ਸੀਮਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਅਤੇ ਜੇਖਮ ਪ੍ਰਤੀ ਘੱਟ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਾ ਵਪਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਵਿਪ੍ਰੀਤ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹਾਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੋਗੇ ਅਤੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ/ਉਸ ਦਾ ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਨਿਗਮ ਅਤੇ/ਜਾਂ SEBI ਉਸ ਦੇ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੇ ਕਿ ਸ਼ਾਮਲ ਜੇਖਮਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਪੂਰੇ ਜੇਖਮ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ ਸੰਘਟਕ ਖੁਦ ਹੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਪਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਨੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਜਾਂ ਹਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਲਹਿਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੁੱਝ ਦਸਤੂਰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਨੇ ਯੋਰ ਫਾਰਮ ਭਰਨਾ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾ ਕਰੋ ਪੜ੍ਹਣਾ, ਆਦਿ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਹਨ ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ, ਉਸ ਦੇ ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਨਿਗਮ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਉਪ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ, SEBI ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸੇਵਾ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਕੁਲਰ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨਾ ਹੀ ਸਲਾਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਤੀਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਲਾਹ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਐਸੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਜੇਖਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੋ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

1. ਮੁੱਲ ਜੇਖਮ:

1.1 ਵੱਧ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਜੇਖਮ

ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਕੋਈ ਸਕਿਓਰਟੀ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵਪਾਰ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ, ਸਕਿਓਰਟੀ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਸਕਿਓਰਟੀ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਵਪਾਰ ਵਾਲੇ ਸਕਿਓਰਟੀ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਧ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਰਡਰ

ਦੇ ਕੇਵਲ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਮਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਮੁੱਲ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਰਡਰ ਦਾ ਅਮਲ ਹੋਵੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪਿੱਛਲੇ ਵਪਾਰਕ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਖ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਜਾਂ ਅਸਲ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ।

1.2 ਘੱਟ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ (ਤਰਲਤਾ) ਦਾ ਜੋਖਮ

ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁੱਲ ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵੇਚਣ, ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੇ ਘੱਟ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਫਰਕ ਸਮੇਤ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ। ਅਕਸਰ, ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨ੍ਹੀ ਵੱਧ ਉਪਲਬਧ ਆਰਡਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ, ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹੀ ਹੀ ਜਿਆਦਾ ਹੈ। ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਧ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁੱਲ ਤੇ ਖਰੀਦਣਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵੇਚਣਾ ਅਸਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦੇ ਫਰਕ ਸਮੇਤ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਦੀ ਜਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਖਰੀਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਵੇਚੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਲਈ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗੀ ਮੁੱਲ ਭਰੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ। ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਅੰਦਰ ਘੱਟ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਦਾ ਜੋਖਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਕੇਵਲ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਮਲ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਫਰਕ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ।

1.2.1 ਦਿਨ ਦੀ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵੱਜੋਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਦੇ ਖਰੀਦਣ/ਵੇਚਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਮਾਨਤ ਮੁੱਲ ਦਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਨੂੰ ਘੱਟ/ਵੱਧ ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਵੇਚਿਆ/ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੂੰ ਡਲਿਵਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਖੁੱਲੀ ਅਵਸਥਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

1.3 ਵਾਈਡਰ ਸਪੈਡ ਜੋਖਮ

ਸਪੈਡ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਬਿਹਤਰੀਨ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਵਿਕਰੀ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਫਰਕ। ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਦੀ ਵੇਚਣ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਲੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਫਰਕ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਧਾਰਨ ਸਪੈਡ ਨਾਲੋਂ ਫੈਲਿਆ ਸਪੈਡ ਘੱਟ ਤਰਲ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਤਰਲ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਲਈ ਘੱਟ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਅਤੇ ਵੱਧ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੋਂ ਬਿਹਤਰ ਮੁੱਲ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇਵੇਗਾ।

1.4 ਜੋਖਮ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਰਡਰ

ਕਈ ਵਾਰ ਐਸੇ ਆਰਡਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ (ਉਦਾਹਰਨ, 'ਸਟਾੱਪ ਲਾੱਸ' ਆਰਡਰ ਜਾਂ 'ਲਿਮਟ' ਆਰਡਰ) ਅਸਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਦੀ ਗਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਐਸੇ ਆਰਡਰਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1.4.1 ਮੁੱਲ ਆਦਿ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਾ ਰੱਖਦੀਆਂ, ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਆਰਡਰਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧੀ ਦੇ ਅਧੀਨ, 'ਮਾਰਕੀਟ' ਆਰਡਰ ਤੇ ਅਮਲ ਝੱਟ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦ ਕਿ ਗਾਹਕ ਨੂੰ 'ਮਾਰਕੀਟ' ਆਰਡਰ ਦਾ ਝੱਟ ਅਮਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਲ ਬਕਾਇਆ ਆਰਡਰਾਂ ਦੇ ਉਪਲਬਧ ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਮੁੱਲ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਤੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਲ ਪਿੱਛਲੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤੇ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਭਿੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

1.4.2 'ਲਿਮਟ' ਆਰਡਰ ਦਾ ਅਮਲ ਕੇਵਲ ਉਸ 'ਲਿਮਟ' (ਸੀਮਾ) ਮੁੱਲ ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਆਰਡਰ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੁੱਲ ਤੇ। ਪਰ, ਜਦਕਿ, ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਐਸੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ ਦਾ ਅਮਲ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

1.4.3 ਇੱਕ ਸਟਾੱਪ ਲਾੱਸ ਆਰਡਰ ਅਕਸਰ ਸਟਾੱਪ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਮੁੱਲ ਤੋਂ "ਦੂਰ" ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸਾ ਆਰਡਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਸਟਾੱਪ ਮੁੱਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਰੀ ਸਟਾੱਪ ਆਰਡਰ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਲ ਹੇਠ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਰੀਦੀ ਸਟਾੱਪ ਆਰਡਰ ਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਲ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਮੁੱਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਐਸੇ ਮੁੱਲ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟਾੱਪ ਲਾੱਸ ਆਰਡਰ ਮਾਰਕੀਟ/ਲਿਮਟ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਮਲ ਲਿਮਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇ ਲਿਮਟ ਆਰਡਰ ਅਮਲਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਮੁੱਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਸੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਨਾ ਅਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਧਾਰਣ ਲਿਮਟ ਆਰਡਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

1.5 ਨਵੀਆਂ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋਖਮ

ਵਪਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਟਾੱਪ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਦੇ ਮੁੱਲ ਤੇ ਅਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਘੱਟ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਅਤੇ ਵੱਧ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਅਮਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਅਨਚਾਹੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਗਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

1.6 ਅਫਵਾਹਾਂ ਦੇ ਜੋਖਮ:

ਕਈ ਵਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਮੂਹੋਂ-ਮੂਹੀਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ, ਵੈਬਸਾਇਟਸ ਜਾਂ ਨਿਯੁਜ਼ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਕੰਪਨੀ/ਕਰੰਸੀ ਬਾਰੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ।

1.7 ਸਿਸਟਮ ਜੋਖਮ

ਅਕਸਰ ਮਾਰਕੀਟ ਖੁਲਣ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਮਲ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਰਚਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

1.7.1 ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਆਰਡਰ ਅਮਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਭਾਗੀਦਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀ ਆਰਡਰ ਮਾਤਰਾ ਜਾਂ ਮੁੱਲ ਤਬਦੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਆਰਡਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

1.7.2 ਕੁੱਝ ਮਾਰਕੀਟ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅੰਦਰ, ਮਾਰਕੀਟ ਅੰਦਰ ਯੋਗ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ, ਕੋਈ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਕੁਇਡੇਟ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਖਰੀਦ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਬਕਾਇਆ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਪਾਰ ਹੁੱਕ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਸਧਾਰਨ ਵਪਾਰ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਸਰਕੁਇਟ ਫਿਲਟਰਸ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ।

1.8 ਸਿਸਟਮ/ਨੈੱਟਵਰਕ ਭੀੜ

ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਟਲਾਈਟ/ਲੀਜ਼ ਲਾਈਨ ਅਧਾਰਤ ਸੰਚਾਰ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੂਟ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਸੁਮੇਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ: ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਜਾਂ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਜਾਂ ਸਿਸਟਮ ਵੱਲੋਂ ਸੁਸਤ ਜਾਂ ਦੇਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋਣਾ, ਜਾਂ ਐਸੀ ਹਰ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ/ਨੁਕਸ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਪਾਰ ਵਾਲੇ ਸਿਸਟਮ/ਨੈੱਟਵਰਕ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾਉਂਦੀ, ਜੋ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਖਰੀਦੇ ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਆਰਡਰ ਦੀ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇ ਦੀ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਕਤੀ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਓਪਨ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨਸ ਜਾਂ ਨਾ-ਅਮਲ ਕੀਤੇ ਆਰਡਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਨਾ-ਅਮਲ ਕੀਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਕਾਰਣ ਇਹ ਜੋਖਮ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

2. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਸੈਗਮੈਂਟਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦਿਉ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਧੂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉ:

2.1 'ਲੀਵਰੇਜ' ਜਾਂ 'ਗਿਅਰਿੰਗ' ਦਾ ਅਸਰ

ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ, ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਾਰਜਿਨ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਘੱਟ ਹੈ, ਸੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਲੀਵਰੇਜਡ' ਜਾਂ 'ਗਿਅਰਡ' ਹਨ। ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਵਪਾਰ, ਜੋ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਘੱਟ ਮਾਰਜਿਨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਰਜਿਨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਧ ਨਫਾ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਬਿਆਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣੇ ਚਾਹਿਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਾਲਾਤਾਂ, ਆਰਥਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੁੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਮਾਰਜਿਨ ਰਕਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਪੂਰਾ ਖੋ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਮਾਰਜਿਨ ਰਕਮ ਨਾਲੋਂ ਹਾਨੀ ਵੱਧ ਹੋਵੇ।

ਏ. ਫਿਊਚਰ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨਸ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੈਕਸ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਕਲੇਜ਼ਿੰਗ ਦਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਪਨ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਮਾਰਕਿੰਗ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਹਾਨੀ ਦੀ ਕਲਪਤ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਤੈਅ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਕਸਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਵਪਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਬੀ. ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਵਧੇਰੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਨੂੰ ਲਿਕੁਇਡੇਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦਾ ਬਦਲਾਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਸੇ ਕਲੇਜ਼-ਆਊਟਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੋਈ ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਨੀ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਦੇਣਦਾਰ ਹੋਵੋਗੇ।

ਸੀ. ਕੁੱਝ ਮਾਰਕੀਟ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅੰਦਰ, ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਕੁੱਝ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਮਤਲਬ, ਜੋ ਨਾ-ਕਾਫੀ ਬੇਲੀਆਂ ਜਾਂ ਆਫਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਮੁਲ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਸਰਕੀਟ ਬ੍ਰੇਕਰ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਣ ਵਪਾਰ ਦਾ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋਣਾ।

ਡੀ. ਮਾਰਕੀਟ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਈ ਹੇਠਲੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: ਮਾਰਜਿਨ ਦਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ, ਨਕਦ ਮਾਰਜਿਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਹੋਰ। ਇਹ ਨਵੇਂ ਕਦਮ ਮੌਜੂਦਾ ਉਤਪਾਨ ਚਾਹਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰਜਿਨ ਲੈਣੇ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨਸ ਘਟਾਉਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਈ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮਤਲਬ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੇ ਸਪੈਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨਸ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ।

2.2 ਕਰੰਸੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜੋਖਮ

1. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ – ਡਿਨੈਮਿਨੇਸ਼ਨ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਅੰਦਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਨਫਾ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਮੁਦਰਾ ਦਰ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰ ਚੜ੍ਹਾਅ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਡਿਨੈਮਿਨੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

2. ਕੁੱਝ ਮਾਰਕੀਟ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅੰਦਰ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਕੁਇਡੇਟ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਮੁਦਰਾ ਡੀ-ਰੈਗੂਲੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਡ ਚੌੜੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

3. ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਦਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਦੂਸਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ, ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਲਈ ਮੁੱਲ ਦੀ ਚਾਲ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਸਪਲਾਈ-ਡਿਮਾਂਡ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ; ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ, ਫਿਸਕਲ, ਆਰਥਿਕ, ਐਕਸਚੇਂਜ ਕੰਟ੍ਰੋਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ; ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਿੱਸੇ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸੀਆਂ; ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਸਫੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ; ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਘੱਟ ਜਾਣਾ; ਅਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਕ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਿਸੇ ਨਿਜੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਭਾਗੀਦਾਰ ਗਾਹਕ ਲਈ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਨਫਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਐਸੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਾਹਕ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

2.3 ਵਿਕਲਪ ਧਾਰਕਾਂ ਦਾ ਜੋਖਮ:

1. ਵਿਕਲਪ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਜੋਖਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਪ ਲਈ ਭਰੀ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਗੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੋਖਮ ਵਿਕਲਪ ਦੇ ਵਿਅਰਥ ਜਾਇਦਾਦ ਵੱਜੋਂ ਉਸਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬੇਮਤਲਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਕਲਪ ਧਾਰਕ ਜੋ ਨਾ ਸੈਕੰਡਰੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਵਿਕਲਪ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਐਕਸਪਾਇਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਆ ਦੇਵੇਗਾ। ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ ਮੰਚਾਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਕਲਪ ਦਾ ਖਰਚ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜਾਂ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਗੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2. ਖਾਸ ਦੱਸੀਆਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਐਕਸਚੇਂਜ ਕੁੱਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੇ ਅਮਲ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਪਵੇ।

2.4 ਵਿਕਲਪ ਰਾਈਟਰ ਦੇ ਜੋਖਮ:

1. ਜੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਗਤੀ ਮੰਚਾਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਕਲਪ ਰਾਈਟਰ ਨੂੰ ਜੋਖਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਫੀ ਰਕਮ ਗੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2. ਵਿਕਲਪ ਰਾਈਟਰ ਹੋਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਆਜ 'ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲੀ (ਸਪ੍ਰੈਡ) ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣੀ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪ ਮਾਰਕੀਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਾਲੇ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੁਆਰਾ। ਪਰ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਈਟਰ ਨੇ ਸਪ੍ਰੈਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਚਾਅ ਵਾਲੇ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਜੋਖਮ ਫੇਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਪ੍ਰੈਡ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸਰਲ 'ਲੰਬੀ' ਜਾਂ 'ਛੋਟੀ' ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜੋਖਮ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ।

3. ਉਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮੇਲ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਰਾਈਟਿੰਗ ਜਾਂ ਖਰੀਦੀ ਜਾਂ ਰਾਈਟਿੰਗ ਵਿਕਲਪ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਆਜ ਦੀ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਸਮੇਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜੋਖਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਮੇਲ ਵਾਲੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਲਪ ਸਪ੍ਰੈਡ, ਇੱਕ ਇਕੱਲੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਖਰੀਦੀ ਜਾਂ ਰਾਈਟਿੰਗ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਟਿਲ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸਮਝੀ ਹੋਈ ਜਟਿਲਤਾ ਆਪ ਹੀ ਇੱਕ ਜੋਖਮ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਲ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਵੱਖ ਮਾਰਕੀਟ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮੇਲ ਵਲੋਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਜਰਬੇਦਾਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾਵੇ।

3. ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ/ਸਮਾਰਟ ਆਰਡਰ ਰੂਟਿੰਗ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ:

ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ/ਸਮਾਰਟ ਆਰਡਰ ਰੂਟਿੰਗ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੁਣ, ਜੋਖਮ, ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਬੰਦਸ਼ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੁਆਰਾ ਗਾਹਕ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾਵੇ।

4. ਆਮ

4.1 ਲਫਜ਼ 'ਕੈਨਸਟੀਟੂਟੋਂਟ' (ਸੰਘਟਕ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਗਾਹਕ ਜਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਜੋ ਕਿ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਢਾਂਚੇ ਰਾਹੀਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

4.2 ਲਫਜ਼ 'ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ' (ਸੰਘਟਕ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ, ਬ੍ਰੋਕਰ ਜਾਂ ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ SEBI ਵੱਲੋਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।